

vähän tutkittua aikaa. Myös tuon ajan käsityöläisten tutkiminen on jäänyt maamme teollistumiskehityksen tarjoamien haasteiden varjohon. Nyt tätä aukkoa paikkaa Jyväskylän yliopistossa väitelleen Merja Uotilan erinomainen väitöskirja Hollolan pitäjän käsityöläisistä. Uotila ei ole myöskään tyytynyt tutkimaan vain virallisen luvan kanssa työskenteleviä ammattilaisia vaan on valinnut tutkittavansa laajasti. Virallisten pitäjänkäsityöläisten ohella Uotila on kerännyt tietoja suuresta joukosta epävirallisia käsityöläisiä. Mukana ovat pitäjän- ja kyläkäsityöläiset, ruukkien ja kartanoiden ammattilaiset ja käsityötaitoiset torpparit ja sotamiehet.

Tutkimusmenetelmäkseen Uotila on valinnut Suomessa vähän käytetyn prosopografisen metodin, jossa tutkimuksen perustana on viranomaisasiakirjoista kerätty biografinen tieto. Uotila analysoi prosopografisella menetelmällä lähteistä poimimaansa käsityöläisten joukkoa ennen kaikkea ryhmänä. Tavoitteena on löytää tutkimusjoukkoon liittyviä kollektiivisia ja yleistäviä piirteitä. Eräänä prosopografian tärkeimpänä työvaiheena on tutkimusjoukon määrittely. Uotilan tutkimusjoukon muodostavat henkilöt, joista on tutkimusaikana käytetty jossakin Uotilan valitsemassa lähteessä käsityöammattiin viittaavaa ammattinimikettä.

Tutkimusaineistonsa tiedoista Uotila on koonnut prosopografisen tietokannan. Metodina prosopografia vertautuu jo vanhastaan suomalaisessa käsityötutkimuksessa käytettyihin menetelmiin – kuten Uotilakin toteaa. Turun yliopiston Suomen historian oppiaineessa koottiin 1970- ja 1980-luvulla laaja käsityöläiskortisto, jossa kukaan käsityöläistä edustaa kortti, joka sisältää biografisia tietoja käsityöläisestä ja hänen perheestään. Näitä tietoja on käytetty tutkimuksessa samaan tapaan kuin Uotila-

kin hyödyntää omaa tietokantaansa. Kokonaisuutena Uotilan tekemä prosopografinen analyysi taulukoineen ja kuvioineen on tarkkaa ja luotettavaa.

Uotila on nostanut väitöstyösään näkyville myös naiset, käsityöläisten vaimojen, tyttärien ja miniöiden merkityksen osana maaseudun käsityöläisyhteisöä. Vain käsityöntekijöinä maaseudun naiset loistavat poissaolollaan. Vaikka naisten ammattimaista käsityöntekoa on lähes mahdotonta löytää 1800-luvun alkupuolen viranomaislähteistä, sanomalehdet, kirjeet, päiväkirjat ja aikalaiskirjallisuus, tunnistavat sen olemassaolon. Tämänkaltaisen lähteistön Uotilan käyttämä metodi kuitenkin sulkee tutkimuksen ulkopuolelle.

Uotilan tutkimus tuo myös kiinnostavaa uutta tietoa kaupunki- ja maaseutukäsityön yhtäläisyyksistä ja eroista. Vaikuttaa siltä, että sekä kaupungeissa että maaseudulla lähdettiin käsityöoppiin samankäisinä ja oppiaika oli samanmittainen. Toisaalta Uotila on löytänyt eroja: maaseudulla avioton syntyperä ei näytä olleen este koulutautumiselle ja ammattiuuralle. Maaseudulla ammatinharjoitus aloitettiin useita vuosia nuorempana kuin kaupungeissa, jossa koulutautumisprosessi kisällinvaellukseen oli pitempi. Samoista syistä käsityöläinen solmi maaseudulla avioliiton useita vuosia nuorempana kuin kaupunkilaismestari. Kaupungeissa lähes kaikilla mestareilla oli oppipoikia, mutta maaseudulla heitä oli vain virallisilla käsityöläisillä ja heistäkin vain joka kolmannelle. Maaseudulla käsityöläisen ura jakautui tavallisesti viralliseen ja epäviralliseen työskentelyyn, mikä ei tullut kaupungeissa kysymykseen.

Uotilan 1800-luvun alkupuolella liikkuva tutkimus on suomalaisen käsityöläistutkimuksen selkeä uusi avaus, jossa tekijä pohtii laajasti maaseutukäsityöläisten ammattidentiteettiä ja käsityöläisyyden

Käsityöläis- tutkimuksen uusi avaus

Merja Uotila: Käsityöläinen kyläyhteisönsä jäsenenä. Prosopografinen analyysi Hollolan käsityöläisistä 1810–1840. Jyväskylä studies in humanities 237. Jyväskylän yliopisto 2014. 366 s. ISBN 978-951-39-5942-5.

Autonomian ajan alkuvuosikymmenet ovat Suomen historiassa

monialaisuutta. Uotila osoittaa, että käsityöläisiä ei ollut maaseudulla vähän. Heidän toimintansa oli pikemminkin huonosti dokumentoitua ja joskus jopa näkymätöntä, mutta ei vähäistä. Maaseudulla virallinen käsityö käsitti niinkään vain osan käsityön avulla toimeentuloa saaneista henkilöistä.

Työnsä lopussa Uotila paneutuu maaseudun kulutuskulttuurin muutokseen, johon liittyi maaseudun käsityöläisten määrän kasvu. Maaseudun omavaraistaloudesta oltiin selvästi siirtymässä ostettujen kulutustavaroiden käyttöön jo ennen Suomen teollistumista. Tämä havainto tarjoaa Uotilalle hedelmälliset lähtökohdat jatkotutkimukseen.

FT, PROFESSORI KIRSI VAINIO-KORHONEN
TURUN YLIOPISTO